

www. **ROVDYR**.org

FOLKEAKSJONEN NY ROVDYRPOLITIKK NR. 3 - DESEMBER 2023

Kjemper for nødvergeretten

Jerven langt over bestandsmål

Gaupekrise i Tingvoll

Får de militante være
med på å redde naturen?

Nå er det alvor

Når den store verden blir vanskeligere, blir utmarka i lille Norge viktigere.

Arve Sætra

✍ **Arve Sætra, styreleder**
i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Miljødirektoratet har vanskelig for å forstå sammenhengen mellom antall store rovdyr i utmarka og skadenivået på beitedyr. «Reduserte bestander gir ingen garanti for færre skader», skriver direktoratet i sine faglige innspill til regjeringens arbeid med mulig reduksjon av bestandsmålene for ulv og bjørn i Norge.

Vi i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er klar over at rovdyrforvaltning ikke alltid er enkelt. Og vi krever ingen garantier, bare gode løsninger og forbedringer. Men vi tør likevel garantere at færre store rovdyr gjør mindre skade enn flere og at desto færre rovdyr som lever i sine prioriterte yngleområder, jo færre vandrer ut til beiteområdene.

En annen organisasjon som også ser ut til å innse alvor, er EU. Der skjer det også ting på rovdyrfronten.

«Antallet ulveflokker i en del europeiske regioner har blitt en reell fare for husdyr og potensielt for folk», uttalte EU-kommisjonens president Ursula von der Leyen i en offisiell uttalelse tidligere i høst, der hun også oppfordret lokale og nasjonale myndigheter til å ta grep der det er nødvendig. «Dagens EU-lovgiving gjør dem allerede i stand til det», fortsatte EU-presidenten.

Det siste må være interessant å høre for våre naboer i øst, som har hatt en rettslig stevning om lisensjakt på store rovdyr liggende ubehandlet i EU-domstolens skuff helt siden 2010. Svenske miljøorganisasjoner har i 13 år advart mot og truet med, men samtidig drømt om, at EU skal sette ned foten for ulvejakt i Sverige. For dem var det nok en real kalddusj da EU-presidenten ba medlemslandene bli hardere i klypa mot ulven.

EU-kommisjonen ønsket også oppdaterte tilbakemeldinger om problemer med ulv som grunnlag for å vurdere en oppmyking av ulvens beskyttelsesstatus i EU.

«Denne miljøvennlige og desentraliserte matproduksjonen er en viktig del av Norges totalberedskap.»

Vi i Folkeaksjonen var ikke sene om å sende innspill til EU-kommisjonen med oppdatert kunnskap om de enorme utfordringene norsk utmarksbruk sliter med i møte med store rovdyrbestander langs Norges 2366 kilometer lange grense mot Sverige og Finland. Streifende rovdyr fra nabolandene utgjør en stor trussel mot vår rike tradisjon for utnyttelse av utmarksressursene i form av ekstensiv kjøttproduksjon, både i form av tamrein og husdyr på utmarksbeite og dessuten en betydelig høsting av viltkjøtt. Denne miljøvennlige og desentraliserte matproduksjonen er en viktig del av Norges totalberedskap.

Dette synet deler vi i Folkeaksjonen med en annen kommisjon, Totalberedskapskommisjonen, som tidligere i år leverte en offentlig utredning, NOU 2013-17, til regjeringen. Utredningen har det meget sigende navnet «Nå er det alvor».

Utvalget bak utredningen, som behandler alle viktige aspekt ved en nasjons totale beredskap, mener det er nødvendig å sikre størst mulig produksjon av mat i Norge basert på norske ressurser med husdyrhold som bærebjelken i graslandet Norge. Husk: Vi har bare 3 prosent dyrket mark.

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk har i vårt høringsinnspill til Totalberedskapskommisjonen understreket viktigheten å ta vare på utmarkas produktivitet som en forutsetning for å opprettholde potensialet for matproduksjon i Norge i møte med framtidens beredskapsmessige utfordringer.

Matproduksjon på utmarksbeite er avhengig av stede egne kunnskaper og lokale ressurser som må vedlikeholdes og utvikles gjennom aktiv naturbruk. Rammevilkår er helt avgjørende.

Store rovdyr er en av de største utfordringene for matproduksjon på beitedyr i utmarka. Begrensninger i drift og stigende kostnader i form av økt arbeidsbelastning og inngripende forebyggende tiltak vil helt klart virke negativt og svekke beredskapen.

Regjeringen gir ikke opp arbeidet med lavere bestandsmål for bjørn og ulv

Miljødirektoratet tilrår ikke lavere bestandsmål for verken ulv eller bjørn. Dette går fram av to rapporter fra direktoratet som besvarer et oppdrag fra Klima- og miljødepartementet om en faglig vurdering av en mulig reduksjon av bestandsmålene for ulv og bjørn.

✍ **Svein Egil Hatlevik**

Rovdyr.org har bedt om kommentarer fra Klima- og miljødepartementet i saken.

– Hvilken vekt har Miljødirektoratets tilråding i denne saken? Ønsker departementet fortsatt en reduksjon i bestandsmål for de to artene?

– Faglige tilråding er viktig som grunnlag for å kunne fatte gode politiske beslutninger. Vi har foreløpig ikke tatt stilling til videre oppfølging av dette, svarer statssekretær Kjersti Bjørnstad i Klima- og miljødepartementet.

Mer restriktiv rovdyrpolitikk

Det var i mars i år at Miljødirektoratet fikk i oppdrag å gjennomføre en faglig utredning av en mulig reduksjon av gjeldende bestandsmål for ulv og brunbjørn, noe regjeringen varslet i Hurdalsplattformen høsten 2021, som en del av Støre-regjeringens mål om at «det skal føres en mer restriktiv rovdyrpolitikk».

– Dersom departementet ønsker å gjennomføre en reduksjon av bestandsmålene, må eventuelle nye bestandsmål fastsettes av Stortinget. Når ser departementet for seg at det er aktuelt å sende en sak til nasjonalforsamlingen om reduksjon av bestandsmålene?

– Jeg vil ikke spekulere rundt tidsperspektivet her. Vi vil nå først sette oss grundig inn i dette og gjøre de nødvendige vurderinger. Dersom vi kommer til at bestandsmålene bør endres, vil det bli sendt en sak fra regjeringen til Stortinget. Eventuelt tidspunkt for dette må vi komme nærmere tilbake til, svarer Bjørnstad.

Bestandsmål i dag

Bestandsmålet for bjørn på 13 årlige ungekull er ikke i noe år blitt oppfylt, mens målet for ulv på 4-6 valpekull er oppfylt

hvert eneste år siden det gjeldende målet ble vedtatt av nasjonalforsamlingen i 2016.

Miljødirektoratet stiller seg kritisk til lavere bestandsmål fordi det er uvisst hva slags konsekvenser det vil få for Norges evne til å oppfylle internasjonale forpliktelser og videre fordi det er uklart hva konsekvensene vil bli for konfliktnivået fordi skader på sau i beiteprioriterte områder ofte forårsakes av streifende ulver og bjørner fra Sverige, og dermed i

Statssekretær i Klima- og miljødepartementet Kjersti Bjørnstad (Sp).

FOTO: TROND A. ISAKSEN

www.rovdyr.org

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk
Postboks 40, 7701 Steinkjer
Telefon: 975 95 119
E-post: aksjonen@rovdyr.org

Redaksjonen:
Åsmund Ystad
Svein Egil Hatlevik

Redaksjonen avsluttet
24. november.

Forsidefoto:
Rein i gjerdet i Sørlø
Foto: Aina Bye

Grafisk produksjon
www.kreator.no

Trykksak
2041 0379
ISSN 1503-5778

Knut Morten Vangen er leder for Viltseksjonen i Miljødirektoratet. FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Stortingets vedtatte bestandsmål betyr at Norges forpliktelser i henhold til Bernkonvensjonens bevaringsmål er oppfylt. Rettsavklaringen det henvises til forholder seg til Stortingsvedtak og til kravet om den samlede bestandens overlevelse, og ikke til en faglig levedyktighetsanalyse om minimum norsk bestandsmål. Hvorfor mener Miljødirektoratet at et nytt vedtak om redusert bestandsmål automatisk vil gi en juridisk uavklart situasjon?

– Slik vi leser Høyesteretts dommene forholder Høyesterett seg til det gjeldende bestandsmålet som ble vedtatt av Stortinget i juni 2016. Og følgelig vil en endring av målet påvirke rettsavklaringen vi nå har, svarer Vangen.

Samarbeid med Sverige

I 2020 uttalte en gruppe norske og internasjonale eksperter at det ikke gir noen mening å snakke om levedyktighet for ulv i Norge isolert sett, og at ulv i Norge må sees i sammenheng med ulv i Sverige.

I ulverapporten fra Miljødirektoratet står følgende: «Rapporten fra et ekspertpanel som hadde workshop i mars 2020, har gitt en god beskrivelse på forskjellen på det biologiske og det juridiske perspektivet av forvaltningen av ulv i Norge. Ekspertgruppen anbefalte at Norge og Sverige etablerer et mer forpliktende forvaltningssamarbeid om ulv, og påpekte at et slikt samarbeid potensielt kan gi større fleksibilitet til å oppfylle forpliktelsene under Bernkonvensjonen. Miljødirektoratet tilrår at regjeringen følger denne anbefalingen.»

– *Miljødirektoratet advarte i 2020 Stortinget mot å følge opp dette innspillet om et mer forpliktende forvaltningssamarbeid om ulv på grunn av vesentlige ulikheter, ikke minst juridiske, mellom Norge og Sverige. Hva har endret seg siden Miljødirektoratet nå anbefaler et mer forpliktende samarbeid?*

– Miljødirektoratet var, og er ikke imot et slikt tettere samarbeid med nabolandene om forvaltning av ulv. Men vi gjorde i 2020 en vurdering av hvor realistisk det

liten grad påvirkes av antall ynglinger av de to artene i Norge.

Klage hos Bernkonvensjonen

Knut Morten Vangen er leder for Viltseksjonen i Miljødirektoratet. Her er svarene hans på spørsmål fra Rovdyr.org:

Miljødirektoratet skriver i ulverapporten at: «Norge har en åpen sak hos Bernkonvensjonen som gjelder vår forvaltning av ulv. Det vil etter Miljødirektoratets vurdering være uheldig å redusere de norske ambisjonene for ivaretagelse av ulv, all den tid denne saken ikke er lukket. Gitt et utfall der konvensjonen gir klagerne medhold og kommer til at Norges forvaltning av ulv ikke oppfyller våre forpliktelser, vil det bli behov for å se på de nasjonale føringene for forvaltning av ulv på nytt.»

Det er organisasjonen NOAH – for dyrs rettigheter som har klaget norsk ulveforvaltning inn for Bernkonvensjonen.

– *Miljødirektoratet har flere tiårs erfaring i å følge klager til Bernkonvensjonen over Stortingets tolkninger av handlingsrommet som følger av konvensjonsteksten. Hvor stor er sannsynligheten for at Bernkonvensjonens standing committee vil gå videre med den aktuelle klagen?*

– Det gjenstår å se hva som blir utfallet i den aktuelle saken hos Bernkonvensjonen, og Miljødirektoratet har ikke grunnlag for å vurdere sannsynligheten av utfallet av den aktuelle saken, skriver Vangen.

Videre i Miljødirektoratets ulverapport kan det leses at: «En stor del av det offentlige ordskiftet om ulv de senere årene har vært knyttet til om forvaltningen følger

«... ulv i Norge må sees i sammenheng med ulv i Sverige.»

Stortingsvedtak, naturmangfoldloven og de internasjonale forpliktelsene som Norge er bundet av igjennom Bernkonvensjonen. Forvaltningen har i mai 2023 fått en nasjonal rettsavklaring på at vi med dagens bestandsmål for ulv, gitt at naturmangfoldlovens vilkår er oppfylt, kan forvalte ulvebestanden i tråd med de måltallene Stortinget har vedtatt. Slike uttak av ulv kan gjøres både utenfor og innenfor ulvesonen. Det å nå endre måltall, og på nytt skape en juridisk uavklart situasjon for forvaltningen av ulv, frarådes.»

– *Høyesterett har i sine juridiske avveininger lagt til grunn rovviltforlikenes forutsetning om at en måloppnåelse av*

var å få til et slikt samarbeid i nær fremtid, samt at vi sa noe om hva som åpenbart ville kunne skape utfordringer for et samarbeid. Det ble påpekt at et eventuelt initiativ til å gå inn i en nærmere dialog om et tettere forvaltningssamarbeid først og fremst er et politisk spørsmål, og det er det fortsatt, skriver Vangen.

Fra 15 til 13 bjørneynglinger

Bestandsmålet for bjørn er blitt redusert én gang tidligere. Det skjedde i 2011, da Stortinget kuttet målet fra 15 til 13 årlige ynglinger.

I Miljødirektoratets rapport om bjørn heter det at: «I rovviltforliket fra 2011 står det at rovdyr ikke skal representere et skadepotensial i kalvingsområdene for tamrein, men en tydelig soneforvaltning i reinbeiteområder i Norge er utfordrende å praktisere, da rovvilt og reindriftsnæring er avhengig av store, sammenhengende arealer. Overlapping av områdebruk for reindrift og rovvilt er ikke mulig å unngå med dagens fordeling av nasjonale bestandsmål. Klima- og miljødepartementet presiserer i brev av 12. mars 2015 at en tydelig soneforvaltning mellom prioriterte rovviltområder og prioriterte beiteområder også gjelder for tamrein. I prioriterte rovviltområder skal det legges til rette for tiltak som gjør at tamreindrift kan kombineres med å oppnå bestandsmålene for rovdyr. Hvis et kalvingsområde befinner seg i et prioritert rovviltområde, er utgangspunktet at reindriften skal tilpasses rovviltforekomsten.»

– *Kalvingsland i prioriterte bjørneområder i dag finnes to steder i landet, i en viss grad i Pasvik i Finnmark og i betydelig grad med flere kalvingsområder i det prioriterte bjørneområdet i Indre Namdal i Trøndelag. Å skille rovdyr og tamrein i kalvingstida er ekstremt vanskelig. Hvordan mener Miljødirektoratet at reindriften i praksis skal tilpasse seg rovviltforekomsten i kalvingsområdene i Indre Namdal? Vil Miljødirektoratet anbefale*

innngjerding av kalvingsland i Nasjonalparken i Snåsa og Lierne?

– Miljødirektoratet har ikke vurdert hvilke konkrete forebyggende tiltak som er, eller kan være, aktuelle i ulike områder, og dette var heller ikke en del av utredningsoppdraget, svarer Vangen.

Store kvoter i Sverige

Svenske myndigheter har de siste årene vedtatt stadig større lisensfellingkvoter for bjørn. Årets kvote er på 647 bjørner, mens fjorårets kvote var på 622 dyr.

Miljødirektoratet skriver: «Bestanden av brunbjørn i Sverige er redusert, og handlingsrommet for Norge er mindre. Det er viktig å sikre sammenhengende rovviltbestander på tvers av regiongrenser og landegrenser, ettersom dette gir en større robusthet for overlevelse både på kort og lang sikt. Det å finne felles forvaltningsløsninger på tvers av landegrensen kan være verdifullt for begge land, og bør prioriteres.»

– *Når et stort antall bjørner skytes på svensk territorium nært grensa til Norge, forsinker det oppnåelsen av politiske mål for bjørn her til lands. Hvilke mulige forvaltningsløsninger ser Miljødirektoratet for seg i denne sammenheng?*

– Miljødirektoratet har ikke gått nærmere inn på konkrete løsninger, men vi mener at et tettere samarbeid over grensen kan være verdifullt. Vi er enige med svenske og finske myndigheter om å skrive et tilsvarende felles rammeverk for bjørn som vi har utarbeidet for ulv og jerv. Vi er i startfasen av dette arbeidet som vil kunne belyse utfordringer for forvaltning av bjørn i alle tre land, svarer Vangen.

Ny statsråd

Andreas Bjelland Eriksen har overtatt som Klima- og miljøminister etter Espen Barth Eide, som er ny utenriksminister.

Den nye miljøstatsråden er 31 år gammel, kommer fra Stavanger og er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

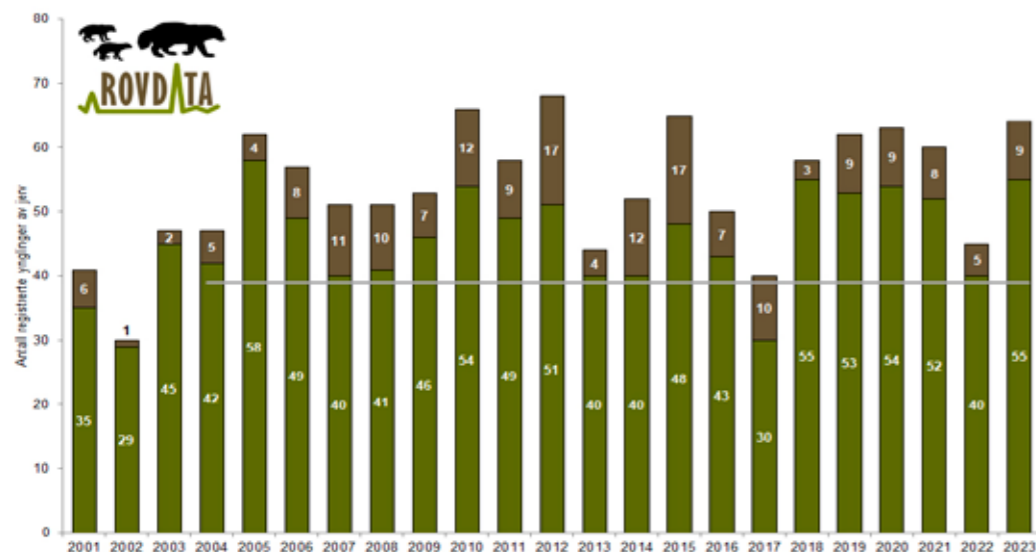
Bjelland Eriksen kommer fra jobben som statssekretær på Statsministerens kontor og har dessuten vært statssekretær i Olje- og energidepartementet.

Over: Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen (til venstre) tar over etter Espen Barth Eide.

FOTO: KLIMA OG MILJØDEPARTEMENTET

Foreslår mer penger til SNO og skadefelling

Støre-regjeringen foreslår i statsbudsjett for neste år en økt bevilgning på 10 millioner kroner til skadefelling av rovdyr gjennomført av kommunale og interkommunale skadefellingslag. Videre skal 10 millioner kroner gå til oppbemanning av Statens naturoppsyn (SNO) i Nord-Norge. Flere ansatte i Nordland, Troms og Finnmark skal blant annet gi bedre registrering av gaupe.

Stortinget vedtok i 2004 et bestandsmål på 39 årlige jerveynglinger. I alle årene siden har registrert bestand ligger over. Den gråe søylen øverst viser antall årlige huiuttak av tisper og valper, eller i mange tilfeller bare uttak av en eller flere av valpene.

Jerven langt over bestandsmål igjen

Høstens årlige rapport fra Rovdata om bestandsovervåking av jerv viser at det er påvist 64 kull med jervevalper i landet. Det er en kraftig økning fra 45 kull i 2022 og antall årlige jerveynglinger er dermed tilbake på over 60 kull der det har ligget i flere år.

Åsmund Ystad

Over mål i alle år

Siden Stortinget vedtok bestandsmål for jerv i 2004 på 39 årlige ynglinger har bestanden alltid ligget over med 40 registrerte ynglinger i 2017 som det laveste og 68 ynglinger i 2012 som det høyeste.

Et enstemmig Storting vedtok i rovviltforliket i 2011 at bestandene av store rovdyr skulle forvaltes så nær bestandsmålene som mulig. For jerv har det fungert dårlig og dagens regjering forpliktet seg derfor i regjeringserklæringen i 2021 til både å effektivisere lisensjakta på jerv og å innrette praktiseringen slik at vedtatte lisenskvoter faktisk tas ut.

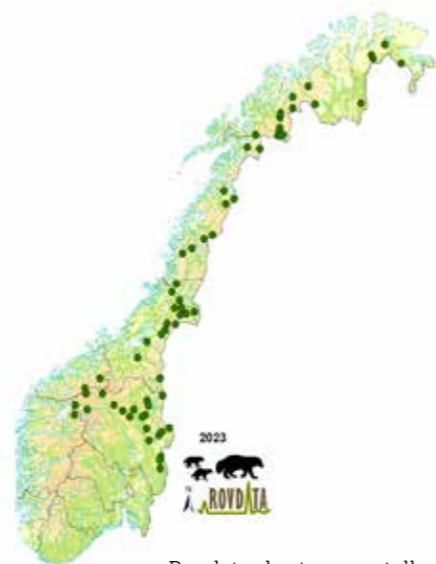
Tallenes klare tale viser at det ikke har skjedd så langt.

Naturlige variasjoner

Svingninger i antall påviste kull mellom år kan ha flere årsaker, uten at antall dyr i bestanden varierer særlig mye, ifølge Rovdata.

– Jakt, uoppdagede kull i overvåkingen og naturlig variasjon i antall tisper som føder valper påvirker antallet. For eksempel vil jervetispenes kondisjon og tilgang på mat påvirke hvor mange av dem som føder valper, sier Jonas Kindberg, leder i Rovdata i presentasjonen av årets bestandsrapport.

I årets jerveoversikt er alle landets rovviltregioner på eller over det regionale bestandsmålet. I samtlige rovviltregioner er antall kull enten uendret eller går opp, og den største oppgangen er registrert i region 6, Trøndelag og Møre og Romsdal, med sju flere kull enn i fjor, forklarer Kindberg videre.

Rovdatas kart over antall jerveynglinger i 2023 viser 64 jerveynglinger.

– Forvaltningen er et stort svik

– Forvaltningen av jervebestanden er et stort svik. Det er ikke holdbart at den får ligge så langt over bestandsmål, sier Hans Martin Gjedrem, sauebonde i Valldal i Fjord kommune i Møre og Romsdal.

Svein Egil Hatlevik

Tap kom tidlig

Tidligere har Rovdyr.org omtalt hvordan beitebrukere i Rauma, like øst for Fjord, var fortvilet over at det jerveprioriterte området var blitt så lite at ingen forvaltning er mulig. I sommer har tapene av lam vært verre enn noen gang for beitelagene i Ulvådalen og Verma.

– Ingen vil ta på seg ansvaret for å komme ned på bestandsmål, de ulike myndighetene skylder på hverandre, sier Gjedrem til Rovdyr.org.

– Myndighetene evner ikke å se Norge under ett, men er bare opptatt av et visst antall ynglinger i hver region. I sommer oppdaget vi tap tidlig i beitesesongen, så vi søkte om skadefellingstillatelse, fortsetter Gjedrem.

Fjord kommune søkte om skadefellingstillatelse i Steindalen 14. og 23. august, men Statsforvalteren i Møre og Romsdal ga avslag begge ganger med henvisning til at området er prioritert til jerv, at soneforvaltningen skal være tydelig og at det var nødvendig med mer dokumentasjon eller sannsynliggjøring av tapsomfanget.

Over 20 prosent tap

Beiteområdet hvor Gjedrem og en annen sauebonde har sauene sine er på 35 kvadratkilometer, og det er krevende å til enhver tid holde oppdatert oversikt over alle sauene.

Av de 174 lammene Gjedrem sendte på beite i sommer, er 38 borte. Det gir en tapsprosent på over 20. Før jerven kom inn i området på nittitallet, var tapene ofte på null dyr i året.

– Tapene i fjor tilsvarer årets tap. Vi vet ikke hva vi skal gjøre. Vi har aldri bedt om å bli innlemmet i et jerveprioritert område. Dette handler ikke om at vi liksom hater jerv, det handler om at vi ønsker å produsere mat til befolkningen, sier Gjedrem.

– Hadde bestanden nasjonalt vært nede på målet, hadde det vært en annen diskusjon, mener han.

Rovviltnemnda i Trøndelag og Romsdal vedtok kvote for lisensfelling på én jerv i jervesona i Møre og Romsdal, men det ble påklaget.

– Dermed tok Klima- og miljødepartementet vekk det ene løyvet i vårt område, fortsetter Gjedrem.

Han mener det blir feil at sauebøndene er de som skal iverksette tiltak for å redusere tapene, når statistikken viser tydelig at jervestammen nasjonalt de aller fleste år ligger langt over bestandsmålet.

– Vi fikk tillatelse til skadefelling i 2021, og det lyktes vi med. Det hadde kjempestor effekt på tapene den sesongen. Etter at jerven var skutt, fant vi ett kadaver det året. Uttak fungerer bra, sier Gjedrem.

Hans Martin Gjedrem er sauebonde i Fjord kommune i Møre og Romsdal. Tidligere har han vært skiskytter som var på det norske elitelandslaget. FOTO: PRIVAT

– Du har vært skiskytter på elitenivå og har fått til skadefelling av jerv, noe som sjelden lykkes. Er det en sammenheng her?

– Jeg har skutt ett dyr i hele mitt liv, og det var denne jerven. Fra idretten har jeg lært en del om konsentrasjon og at en må være veldig på mentalt, men det var minst like avgjørende at vi hadde god kunnskap om hvor jerven angriper og at jeg visste jeg måtte sitte i akkurat den bua på akkurat det tidspunktet, sier Gjedrem.

Dominoeffekt

I Ulvådalen i nabokommunen Rauma går diskusjonen om hvor lenge sauebøndene holder ut år etter år med store tap til jerven.

Denne jerven med deler av et lam i kjeften er tatt i Steindalen i Fjord kommune 20. juli i år. FOTO: PRIVAT

Det er gode fjellbeiter i områdene til Valldal og Fjørå Beitelag, men jerven har i flere år vært et problem for beitebrukerne. Her er Hans Martin Gjedrem med jerven som ble felt 2. august 2021. Det var ei tre år gammel jervetispe på 9 kilo, ifølge Rovbase. FOTO: PRIVAT

Regjeringens mål

Som en del av Hurdalsplattformen ved tiltrædelsen i 2021 varslet Støre-regjeringen at «det skal føres en mer restriktiv rovdyrpolitikk». Det ble blant annet konkretisert i følgende mål: «Når en bestand ligger over bestandsmålet, skal den forvaltes i tråd med det bestandsmålet som til enhver tid er vedtatt av Stortinget».

Slik ble det ikke med jerv i 2023.

– Senterpartiet ville jobbe for en balanse i rovdyrpolitikken. Men nå sitter politikerne på gjerdet. De må se på hva som skjer ute i administrasjonen. Når jerven er så langt over bestandsmålet, er det en overkjøring av et politisk vedtak, sier Gjedrem.

– Skytteren har forklart at jerven var opp-tatt med å flytte på slakterester fra reinsjakt, noe som gjorde det mulig å komme nærmere. Siden ble jerven felt på normalt skuddhold.

Flest i Hedmark

I følge Rovbase.no er det pr. 24. november felt 28 jerver under lisensjakt i Norge. Av disse er 17 felt i tidligere Hedmark fylke. Og i Sverige er det så langt felt 7 jerver under lisensjakt.

Medlemmene i beitelaget der mener det er en klar sammenheng mellom deres økte tap i år og at en nabobesetning sluttet å sende dyr på beite i fjor etter å ha fått tilslag på en søknad om omstillingsmidler til annen landbruksvirksomhet. Søknaden ble innvilget etter store jervetap over flere år.

Jerven har stor vandringskapasitet, og beveger seg raskt fra ett dalføre til et annet.

– Det er store tap nord for oss og øst for oss, som i Skjåk. Legger andre ned, blir det en dominoeffekt. Når andre beiteområder

i nærheten tømmes for sau på beite, får vi større tap, sier Gjedrem.

Han oppfatter det som skjer som seigpining og spør seg om forvaltningen ønsker at sauebøndene skal gi opp.

– Vi får erstatning for tapene, men det er ikke der problemet ligger. Det er en stor psykisk belastning å stå i dette. Jeg blir mentalt utslitt. Avl i besetningen har jeg helt slutta med. Alt handler nå om å holde en viss størrelse på besetninga, sier han.

Første jerv felt av reinsjeger i august

Lisensfellingsperioden for jerv ble i fjor sommer endret slik at den begynner samtidig som reinsjakt 20. august. Hensikten har vært å oppnå større uttak av jerv.

Et hovedargument for endret jaktstart fra 10. september til 20. august er at det er mange reinsjegere i fjellet på denne tida.

30. august i år ble det felt en voksen hannjerv

under reinsjakt innenfor områdene som disponeres av Rendalen renselskap.

Det var en reinsjeger med lisens som rovviltjeger som satt og så i kikkerten, sånn som reinsjegere gjør. Da så han en jerv noen hundre meter unna, som sprang opp av ura og ned igjen i ura, forklarte Erik Ola Helstad i SNO til Rovdyr.org.

Gaupekrise i Tingvoll

– Det er trist hvis småfenæringa i Tingvoll skal ofres fordi det er kjekt at vi bidrar med gaupeynglinger. Dette sa Lars Erling Koksvik, skogbrukssjef og viltforvalter i Tingvoll kommune, under Gaupekveld på Norsk senter for økologisk landbruk (Norsøk) i Tingvoll kommune i Møre og Romsdal 30. oktober i år.

Svein Egil Hatlevik

Sauebønder i området har slitt med økende tap til gaupe de siste årene. I år kom tapene tidligere enn foregående år, og det har ikke gitt den ønskede tapsreducerende effekten å hente dyra hjem på innmarksbeite. Forsøk på skadefelling har ikke lyktes.

Eksplisiv økning i tap

Det er påvist 15 kull av gaupe i kommunen siden 2015 med til sammen 32 unger. Tre unger og en hanngaupe er skutt i samme tidsrom. 360 lam er blitt borte på beite i 2023. 21 dyr er påvist tatt av gaupe i sommer, de siste av dem på innmark fredag sist uke. Tapene har økt med rundt 350 prosent siden 2016.

Koksvik gikk gjennom utviklingen for gaupe i Tingvoll de siste årene. Siden 2017 har et lokalt viltkameraprojekt jobbet med å skaffe oversikt over bestanden i kommunen. Kunnskapsinnhenting er

Over: Lars Erling Koksvik er viltforvalter i Tingvoll kommune.

Tingvoll ligger på ei smal halvøy i Møre og Romsdal. Grønt område er gaupeprioritert.

stort sett tuftet på frivillighet. Mer enn 2000 bilder og videofiler av gaupe utgjør datamaterialet.

Koksvik uttrykte irritasjon over reglene for bestandsovervåkinga av gaupe.

– Mye av den etablerte kunnskapen om gaupe gjelder ikke i Tingvoll. Vi trenger

mer og ny forskning i byttedyrtette områder. Arealkravet for gauper gjelder ikke på Tingvoll-halvøya, for ifølge disse kravene er det ikke plass til mer enn én familiegruppe her, sa Koksvik.

– Vi ønsker ikke å utrydde gaupe på Tingvoll, men levelige vilkår for næringsutøvelse. De store tapene er en psykisk

belastning for dyreeiere. I år har en sauebonde gitt opp og sendt alle dyra til slakt. Andre vurderer å avvikle, sa Koksvik.

Kommunestyret i Tingvoll vedtok i september et krav om at kommunen skal tas ut av det gaupeprioriterte området. Koksvik viste til at Tingvoll utgjør mindre enn én prosent av yngleområdet for gaupe i region 6, men bidrar med mellom 17 og 25 prosent av ynglingene, alt etter hvilket år man legger til grunn.

— Det er en urimelig belastning på beitebrukerne i området, sa Koksvik.

Gaupe med enorm utbredelse

I forkant av Koksviks innlegg innledet John Linnell, seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning, temakvelden med utgangspunkt i gaupeforskning i Norge fra 1995 og fram til i dag. Linnell kunne fortelle at det er mye godt gaupehabitat i Norge – fra nord til sør.

– Når jeg skal forklare mine utenlandske kolleger prinsippene for norsk gaupeforvaltning, må jeg hele tiden understreke at landet består av utmark, og ikke villmark, sa Linnell.

Gaupeforskningen har gått gjennom en enorm teknologisk utvikling siden 1995. De senere årene har viltkameraer blitt

tatt i bruk i økende grad for å identifisere hvilke gauper som er hvor.

– Gaupe har en vanvittig stor utbredelse fra Norge til Vladivostok, men 99 prosent av kunnskapen om arten er hentet inn i Vest-Europa. I mesteparten av Europa spesialiserer gaupe seg på rådyr, og den er ekstremt effektiv jeger. Tingvoll med mye hjort og rådyr er et paradys for gaupe, sa Linnell.

– Tingvoll er et klassisk sted hvor ting kan være forskjellig fra hva vi har observert tidligere.

Mange gauper på liten plass

Gaupe er territoriell, og dermed er det ofte ikke plass til mange gauper på begrensede områder. Men når det er mange byttedyr og dessuten flere gauper til å konkurrere om plassen, kan hver enkelt gaupeareal bruk krympe vesentlig.

– Overvåkningssystemet er veldig bra i nasjonal og regional skala, men ikke like nøyaktig på lokalt nivå. Hittil har overvåkingen vært bra nok til å hjelpe rovviltnemndene til å forvalte gaupejakta på en bærekraftig måte, sa Linnell.

Tingvoll og Surnadal, nabokommunen i øst på andre siden av fjorden, er med god margin de stedene hvor Linnell og hans forskerkolleger har høyest tetthet av viltkameraer, og de eneste stedene hvor forskerne har et mål om å identifisere enkeltindivider av gaupe.

– Tingvoll er et klassisk sted hvor ting kan være forskjellig fra hva vi har observert tidligere. Det er en lang, tynn halvøy, med dype fjorder på begge sider. Byttedyrtettheten er høy, og dermed kan gaupe tettheten også bli høy. Disse forholdene kan danne grunnlag for at ting kan skje her som vi nesten aldri ser andre steder, sa Linnell.

Forskeren mener det er behov for bedre avstandsregler og overvåkingsmetoder for gaupe, noe forskerne for tida jobber med. Her er det å fange opp lokale særegenheter en del av målet.

Spesielt jaktvedtak

Ann Karin Furunes, leder i Rovvilt-nemnda i Trøndelag og Møre og Romsdal (rovviltregion 6) deltok også på møtet. Furunes viste til kvotevedaket for gaupejakt neste vinter som nemndas forsøk på å bidra til å løse problemene i Tingvoll.

Sist vinter ble hunddyrvoten i region 6 overopplyst raskt uten at det ble felt gaupe på Tingvoll. For å motvirke en slik situasjon neste år, åpnes det for gaupejakt 1. februar i Tingvoll og Sunndal, sammen med de områdene i regionen som er utenfor yngleområdet for gaupe i region 6. Resten av regionen må vente til 14. februar 2024.

Startkvota er på 16 gauper, hvorav 5 voksne hunddyr. Av denne kan to gauper felles i kvoteområdet Tingvoll og Sunndal. Nemnda holder igjen en reservekvote på fire gauper, hvorav to kan være voksne hunngauper, til lenger ut i jaktperioden.

Videre har nemnda vedtatt at reservekvoten skal styres inn mot områder med påviste gaupe-skader på rein eller familiergrupper av gaupe og områder hvor det ikke er felt særlig gaupe så langt i jaktperioden. Hunddyr på reservekvoten kan

Kari Anita Furunes (i midten) er leder i Rovviltnemnda i Trøndelag og Møre og Romsdal.

Til venstre: John Linnell, seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning, deltok via nett.

Til høyre: Berit Blomstrand er veterinær og forsker ved Norsøk

målrettes inn mot Tingvoll og Sunndal ut i jaktperioden.

– Jeg tror ikke trønderne er så glad for at de må vente i 14 dager, påpekte Kari Anita Furunes, men nemnda mener det er nødvendig med en målretting av gaupekvoten denne gangen. Dette grepet er noe vi aldri har gjort før, sa hun.

Hun fortalte også om nemndas arbeid med ny forvaltningsplan for region 6.

– Det er store diskusjoner om grensene for yngleområder for gaupe og jerv. Hvis man tar sted ut av forvaltningsområdet for gaupe, så må det legges til et annet sted – men hvem vil ha dette gaupeområdet?

Høyt normaltap

Berit Blomstrand, veterinær og forsker ved Norsøk, har undersøkt og obdusert 14 sauer eller lam for å skaffe mer kunnskap om hva dyr på beite dør av i Tingvoll

og andre steder i nærheten i de tilfellene hvor det ikke er snakk om gaupeangrep. På grunn av beiteplanter i landskapet som kan føre til sykdom hos dyra og mye flått som kan spre sykdommer, har Møre-kysten typisk et høyere normaltap enn andre steder i landet.

Forskeren har samarbeidet med Statens naturoppsyn og fått tilsendt kadavere hvor rovdyrangrep har vært utelukket som dødsårsak. Av de 14 obduserte dyrene hadde én hadde brukket nakken. én hadde sykdommen alveld og det var mistanke om den flåttbårne sykdommen sjodogg hos ti av dyra. To av dyra hadde ukjent dødsårsak. Forskeren la vekt på behovet for mer kunnskap om dødsårsaker utenom rovvilt i området.

Viste til nemnda

Statssekretær Kjersti Bjørnstad i Klima- og miljødepartementet deltok på møtet via nett. Hun gikk gjennom departementets

vanlige budskap om rammene for norsk rovdyrforvaltning.

– Selv om vi i Norge har verdens beste bestandsovervåking, kan vi alltid bli bedre: Det jobber vi med kontinuerlig, sa Bjørnstad.

Lars Koksvik stilte spørsmål til statssekretæren. Han ville vite om Bjørnstad mente det er rimelig at Tingvoll har en bitteliten del av arealet i det gaupeprioriterte området i region 6, men bidrar med rundt 20 prosent av ynglingene.

– Jeg har full forståelse for at dette er krevende. Vi har flere parametre som skal tas hensyn til. Beslutningen om hvor yngleområdet for gaupe skal være er det rovviltnemnda som må fatte. Dermed må nemnda svare på hva som skal være innenfor og utenfor gaupeområdet, sa Bjørnstad.

Mer enn 150 sau og lam påvist tatt av ulv i Midt-Norge

Siden midten av juli har Statsforvalteren i Trøndelag fattet til sammen 16 vedtak knyttet til skadefelling av ulv i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal.

Bakgrunnen er at det til sammen er påvist 151 skader på sau/lam forvoldt av ulv i sørlige deler av Trøndelag så langt i år. Hvor mange som er skadd av ulv, men

ikke dokumentert, er uvisst.

Det er særlig i Heim, Orkland og Melhus kommuner at mange sauer og lam er påvist tatt av ulv, opplyser Kåre Lilleberg, lederen for skadefellingslaget i Melhus, til Rovdyr.org. Han forteller at det er mange saueiere som er rammet, men enkelte av dem har mistet store antall dyr.

– Vi har slitt mye med å komme inn på ulven. Under de første forsøkene på felling hadde vi ikke tilgang til hunder, og da ble det veldig vanskelig, sier Lilleberg som forteller at kommunene i Sør-Trøndelag vil jobbe for å sikre at det finnes hund i beredskap til seinere beitesesonger.

Uønsket besøk

Sauebonde Per Ulven i Næroset opplevde ulveangrep på sauene sine nært inntil husveggen.

Svein Egil Hatlevik

Per Ulven viser fram den tomme bingen i sauefjøset. Der skulle de vært, de tolv søyene som gikk tapt under ulveangrepet grytidlig på morgenen 5. november. Ulven kom tett innpå husene, med kadaverfunn 30 meter fra en bolig.

– Jeg hadde 46 søyer ute på beite, så det er jo en firedel av flokken som er gått tapt, sier sauebonden fra Næroset i Ringsaker kommune i Innlandet.

Han fikk mye oppmerksomhet i media, både i lokalaviser og riksmidia – med NRK Dagsrevyen som den opptreden hvor han ble sett av flest. Sauebonden forteller at han har fått veldig mye støtte på Facebook fra folk som har sett innslaget.

– Dessuten har jeg fått mange telefoner fra rundt om i landet, folk som støtter meg og sier at jeg har sagt fornuftige ting på tv. Tilbakemeldingene har vært hyggelige, sier Ulven.

Fem av sauene var drept av ulv, mens resten måtte avlives på grunn av skadene.

Ulv fanget på kamera i Næroset dagen før angrepet. FOTO: PRIVAT

Tolv av pelssauene i fjøset hos Per Ulven mangler etter at dyra ble tatt tidlig i november.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Sauene har vært like mye kosedyr som de har vært produksjonsdyr. Bonden beskriver dyra som kjempesosiale, så vel hjemme på innmark som på fjellet om sommeren.

– Jeg synes det er både provoserende og frustrerende når lokalpolitikere fra MDG og Venstre skal slå politisk mynt på saken. Det er jo en stor dyretragedie. Så ser jeg også at aviser får seg til å skrive at det er en «sulten ulv på tur», men ulven har ikke spist mer enn én kilo av de til sammen 850 kiloene av sau den har drept. Det har ingenting med sult å gjøre, sier Ulven.

Det er langt fra vanlig her til lands å miste sau til ulv i november. Ulven forteller at han aldri tidligere har hatt gråbein innom på så seint på høsten. Han har opplevd angrep på vårparten, men det var en gang seint på 90-tallet.

Ingen skadefelling

Beitelaget søkte om skadefelling av ulven, men fikk raskt avslag fra Statsforvalteren i Innlandet, som mente at beitesesongen var over og at dyra kunne hentes inn i fjøset.

– Jeg har relativt få dyr i forhold til arealet, så jeg hadde mye beite igjen da angrepet skjedde. Sauene går ute til 14. november hvert år. Det er måten jeg driver på. Andre bønder rundt her har større besetninger, og går tom for beite mye tidligere, sier Ulven.

Han forteller om andre sauebønder i området, som har utegangersau – noe som nettopp betyr at dyra er utendørs hele året.

– Disse bøndene ble rasende over avslaget på skadefellingsøknaden. Det forstår jeg godt. Selv mener jeg at avslaget er helt høl i

Det var ikke vanskelig å stadfeste at sauene var drept av ulv.

FOTO: SVEIN IVER JEVNE

huet. Ringsaker er beiteprioritert område – såkalt grønn sone, sier Ulven.

Hvis ulven hadde dukket opp i Ringsaker i november 2018, kunne det godt ha hendt at angrepet på sau aldri hadde skjedd. Den gangen varte lisensfelleringsperioden utenfor ulvesona fra og med 1. oktober til og med 31. mars. Dermed kunne ulven ha vært skutt før den tok buskap.

Født i Sverige

I 2019 forandret daværende miljøminister Ola Elvestuen (V) lisensperioden slik at ulvejakt utenfor sona kan begynne 1. desember og pågå ut mai måned. Departementet begrunnet endringen med at ulver som regnes som genetisk viktige oftere kommer vandrende fra Finland eller Russland om høsten enn om våren.

Ulven som tok sau i Ringsaker regnes ikke som genetisk viktig. Den er født i Sverige og har navnet V1143, viser DNA-analyser av ulvespytt fra en av de drepte sauene.

– En annen lisensfelleringsperiode ville vært bedre. Vi har ikke bruk for lisensfelling i mai. Da er det ikke sporsnø, så det er ikke nødvendig etter mitt syn. Om lisensjakt kunne begynt for eksempel 15. september og vart til 15. april, hadde det gitt mer mening, sier Ulven.

Rovviltnemnder har vedtatt Felling av 18 ulver i tre flokker i ulvesona

Rovviltnemndene som har ansvar for ulvesona har vedtatt å felle ulvene i det helnorske reviret Rafjellet og i grenserevirene Rømskog og Fjornshöjden.

Svein Egil Hatlevik

Rovviltnemndene i Oslo, Akershus og Østfold (region 4) og Hedmark (region 5) vedtok 18. september kvote for lisensfelling av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv.

Nemndene vedtok kvote på seks ulver i hvert av de tre revirene Rafjellet i Grue/Kongsvinger og grenseflokkene Rømskog (Marker/Aurskog-Høland/Värmland) og Fjornshöjden (Aurskog-Høland/Värmland). Hensikten er at alle dyra i de tre revirene skal skytes. Statsforvalteren kan øke kvotene hvis det viser seg at det er flere ulver i de aktuelle revirene.

Sekretariatet til nemndene anbefalte i sommer ei kvote på inntil seks ulver med hensikt å ta ut alle individene i Rafjellet-reviret.

Svenske myndigheter har ikke gjort vedtak om lisensjakt på de to grenseflokkene.

Nå gjenstår videre klagebehandling for Klima og miljødepartementet avgjør den endelige kvoten inne jaktstart 1. januar 2024.

Nemndene har tidligere vedtatt en kvote på 14 ulver i Akershus og Hedmark utenfor ulvesona med jaktstart 1. desember 2023.

Ulv fotografert i Kongsvinger/Grue-traktene.

FOTO: NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING.

Følg vinterens ulvejakt på Folkeaksjonens nettside www.rovdyr.org

Franske bønder utålmodige etter bedring i EUs ulvepolitikk

– Ord må bli til handling, sier Melanie Brunet.

Svein Egil Hatlevik

Melanie Brunet er sauebonde i Aveyron i Frankrike. Hun og ektemannen Jean-Christophe produserer melk til den tradisjonsrike muggosten roquefort. I tillegg har de høns og hester.

I fjor var ekteparet blant initiativtakere til å samle folk som på ulike vis er påvirket av EUs rovdrypolitikk til et møte i Saint-Jean-de-Bournay i sørøstlige Frankrike. Dette ble den første samlingen i regi av L'union européenne des éleveurs – på norsk Sammenslutningen av europeiske beitebrukere. Elleve ulike land i og utenfor EU var representert.

Et hovedmål med møtet var å støtte et forslag om å nedgradere ulvens vernestatus i Bernkonvensjonen. Ulvens vernestatus er uendret siden konvensjonen ble utformet på slutten av 70-tallet. Siden den gangen er antall ulver i Europa mangedoblet.

Venter på handling

I september, satte kommisjonen i gang et arbeid for å endre ulvens beskyttelsesstatus i EU. Kommisjonspresident Ursula von der Leyen ba

borgere rundt om i unionen om å sende inn sine erfaringer med ulvepolitikken for å hjelpe kommisjonen i den videre prosessen.

– Vi mottok presidentens uttalelser med entusiasme. Dette er helt klart en seier for oss. Nå venter vi på at ord skal bli til handling. Vi har også skrevet til EU-kommisjonen i kjølvannet av presidentens oppfordring om tilbakemelding angående ulvens påvirkning på landsbygda, sier Brunet til Rovdyr.org.

Hun jobber i skrivende stund med å få arrangert et møte med kommisjonspresidenten. Også Folkeaksjonen ny rovdrypolitikk har sendt innspill til kommisjonspresidenten.

Store tap

I 2022 var det rundt 12 000 tamdyr som ble drept eller skadd av ulv i Frankrike. For regionen Occitanie, som Aveyron er en del av, var tallet litt under 1000, mens rundt 200 dyr ble tatt av ulv i Aveyron. Av de 12 000 som er tatt av ulv på landsbasis er 90 prosent sau. Resten er storfe, hester, hunder og esler. I områder med lite sau øker angrepene på storfekalv.

Bakgrunn

EU-president ønsker ulveinnstramning

Svein Egil Hatlevik

– Antallet ulveflokker i en del europeiske regioner har blitt en reell fare for husdyr og potensielt for folk. Jeg oppfordrer lokale og nasjonale myndigheter til å ta grep der det er nødvendig. Dagens EU-lovgivning gjør dem allerede i stand til det, skrev EU-kommisjonens president Ursula von der Leyen i en pressemelding 4. september.

Kommisjonen skriver at de er i en ny fase i arbeidet med å håndtere utfordringene knyttet til ulvens tilbakekomst til Europa. Beregninger anslår antallet ulv i Europa til rundt 20 000, med land som Tyskland, Italia, Romania, Hellas og Polen blant landene hvor forekomsten er størst.

Kommisjonen har invitert lokalsamfunn, forskere og andre interesserte til å sende inn opplysninger om ulv og medfølgende utfordringer. På grunnlag av de innsamlende dataene vil kommisjonen vedta et forslag om å endre, der det er hensiktsmessig, ulvens beskyttelsesstatus i EU og å oppdatere det juridiske rammeverket for å innføre ytterligere fleksibilitet.

Ulven er beskyttet innenfor rammeverket av EUs arts- og habitatdirektiv, som ble implementert i EU-lovverket i 1992. Den gangen var ulvene langt færre og mye mindre utbredt enn i dag. Ulven er strengt beskyttet i direktivet, og vernestatusen er ikke oppdatert på mer enn 30 år.

Odd Bjørnar Bjørkås skjøt tre bjørner for å beskytte nyfødte reinkalver. Staten vil ha ham i fengsel. – Det kan ikke være slik at jeg skal bli dømt for å beskytte dyra mine i den mest sårbare perioden, sier Bjørkås.

Odd Bjørnar Bjørkås jobber med reinsdyra så godt som hver eneste dag.

FOTO: AINA BYE

Svein Egil Hatlevik

– Jeg har vært så ærlig som det går an, gjort alt det jeg skal gjøre. Jeg er helt alene og innser at det ikke går lenger med disse bjørnene. Hvis jeg da skal bli domfelt og havne i fengsel for at jeg har gjort alt i min makt for å forhindre angrepene – nei, da har jeg ingen tillit til det norske statsapparatet.

Slik formulerer reineier Odd Bjørnar Bjørkås seg. 22. mai 2022 skjøt han tre bjørner i Lierne kommune i Trøndelag, i kalvingslandet til Maelkøen Sijte, eller Østre Namdal reinbeitedistrikt på norsk. Bjørkås søkte Miljødirektoratet om tillatelse til skadefelling 20. mai, men fikk avslag. Skuddene falt etter flere dagers forsøk på å jage bjørnene bort fra

kalvingslandet. De tre bjørnene var ei binne og hennes to ett år gamle unger.

Hensikten med avlvingen av bjørnene var å avverge ytterligere angrep på nyfødte reinkalver. Bjørkås er klar på at avlvingen av bjørnene var en nødvergehandling, mens statsadvokaten vil ha reineieren i fengsel for alvorlig miljøkriminalitet.

Uredd binne

Etter å ha tapt saken i tingretten og lagmannsretten forbereder Bjørkås seg til en runde i Norges Høyesterett. I skrivende stund har ikke Høyesteretts ankeutvalg tatt stilling til som saken tillates fremmet i Høyesterett.

– Denne binna var spesiell, hun var overhodet ikke redd, hun vek ikke unna. Den

første dagen var vi tre skutere som skulle få dem bort. Vanligvis ville det vært mer enn nok, sier Bjørkås til Rovdyr.org.

I Miljødirektoratets avslag på søknaden om skadefelling fikk Bjørkås beskjed om at kalvingslandet i Lierne ligger innenfor bjørneprioritert område, at det regionale bestandsmålet for bjørn ikke var innfridd og at terskelen for å få lov til å felle binne med unger var spesielt høy, siden hunndyr er spesielt viktige for den videre reproduksjonen i bjørnestammen. Bjørkås ble oppfordret til å ta kontakt med Statsforvalteren for å diskutere tapsforebyggende tiltak.

– Rovviltforliket sier ikke bare at det ikke skal være rovdry med skadepotensial i beiteprioritert område, dette gjelder også

Melanie Brunet.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

EU-kommisjonens president Ursula Von der Leyen.

FOTO: DEN EUROPEISKE UNION

kalvingsland i reindriften. De burde ha gitt tillatelse til skadefelling med én gang, sier Bjørkås.

Med livet som innsats

En gruppe reineiere forsøkte å jage bort bjørnene, noe de holdt på med fra 19. mai til utpå ettermiddagen 22. mai 2022. Deler av tiden hadde de bistand fra Statens naturoppsyn (SNO) i forsøkene på å drive bjørnene vekk.

– Denne jagingen av bjørner er noe vi må gjøre med livet som innsats. Akkurat det virker det som en del ikke forstår. Hvis skal jeg holde på med dette resten av mitt yrkesliv, om de skal fortsette med den politikken de har nå, da må de ha en skikkelig beredskap for å holde bjørnene unna kalvingslandet. Når vi får beskjed om å jage bort bjørnene, så mener de virkelig at de skal jages vekk. Det er ikke «Husj, nå må du gå din vei». Du må vise dem at her er det ikke akseptabelt å være, sier Bjørkås.

– *Da er det en fordel å være en god del folk på skuter?*

– Du får ikke en sånn bjørn vekk alene. Det kan du bare glemme.

Tidligere samme dag som Bjørkås skjøt bjørnene, hadde binna kommet mot ham i stor fart og vært svært nær å angripe.

Rettssakene hittil

Trøndelag tingrett dømte i mars Odd Bjørnar Bjørkås til åtte måneders betinget fengsel med en prøvetid på to år.

Frostating lagmannsrett skjerpet i august straffen til seks måneders ubetinget fengsel.

Begge dommene var avsagt under dissens, hvor én av tre dommere ville frikjenne Bjørkås.

Dommene fra tingrett og lagmannsrett har skapt mye fortvilelse.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

– Hadde jeg ikke kommet meg unna da, så ville hun tatt meg. Hva da hvis jeg hadde falt av skuteren eller hadde fått motortrøbbel? Hvor mye fare må jeg utsette meg selv for før staten mener det er nok?

Lang erfaring

Bjørkås er 60 år gammel og har vært del av reindriften så lenge han kan huske.

– Vi har hatt bjørn i kalvingslandet hver eneste vår siden 1985, noen ganger flere ganger i løpet av våren. Hva som skjer i slike situasjoner, kommer an på hva slags bjørn du har med å gjøre. En del hannbjørner kommer bare gående, og så ser du at reinen er samlet. Det ser ut som en gubbe som kommer gående og plukker reinkalv – én etter én. De simlene som ikke ennå har kalvet, flytter seg. Bjørnen bare venter til simla har født, så går han og spiser kalven, sier Bjørkås.

– Men hvis det kommer ei binne med unger, så er det binna som leder an. Ungene springer etter. Hun springer fort igjen en reinkalv som ikke er mer enn tre-fire dager gammel. Bjørnene sprer flokken, noe som gjør kalvene mer utsatt for ørn og rev. Dessuten kan kalvene bli jaget ut i en flomstor elv.

– *Hva gjør ungene i en sånn situasjon?*

– De følger etter mora. Når de begynner å bli mett, så skal ungene læres opp til å jakte. De springer og jager, ofte langt hvis kalvene er litt eldre. Når en kalv begynner å bli trøtt, så tar bjørnene den. Seinere, det første året ungene kommer uten mora, er de også fæle til å ta kalver. De jager og dreper.

– *Når simlene kalver, så er det lurt for deg som reineier å holde avstand og ikke forstyrre. Hva kan du gjøre for å beskytte de nyfødte kalvene mot bjørneangrep, altså som ikke går ut på å ta livet av bjørnen?*

– Hvis jeg har fått dem inn i reinflokken, så må jeg få dem ut derfra – så fort som mulig, helst før de kommer til kalvingslandet. Det vi gjør, er å kjøre rundt flokken med skuter mens vi vokter dyra, dag og natt så godt som hele tida, sier Bjørkås.

Kantgjeting

Denne formen for vakthold kalles kantgjeting. Målet er å omringe arealet hvor reinsdyra kalver, slik at gjeterne har kontroll med at rovdyr ikke kommer inn dit hvor nyfødte, sårbare kalver befinner seg.

– Vi ser med én gang om det er bjørner på vei opp fra skogen til fjellet og kalvingslandet. I så fall må vi mobilisere for å jage dem bort. For noen år siden fikk vi skadefelling på

svensk side, midt oppe på fjellet. Da hadde vi akkurat ei sånn binne, som var lik den som var i Lierne i fjor. Hun ville absolutt ikke dra fra kalvingslandet. Ungene sprang vekk, vestover over fjellet. Til slutt måtte vi skyte binna, og ungene stakk over til den norske siden av grensa, og der hadde vi ikke lov til å skyte dem, sier Bjørkås.

Han ringte til Miljødirektoratet og søkte om skadefellingstillatelse på ungene, men der fikk han et resolutt nei. Dermed satt reineierne og ventet i omtrent seks timer før bjørnunge kom tilbake til Sverige, hvor de ble skutt.

Bjørkås er av en klar oppfatning, etter rundt 40 års erfaring med bjørnens påvirkning på reindriften, at det er stor forskjell på bjørner. Noen lar seg relativt enkelt jage bort, andre er bortimot umulige.

– *Hadde det vært en annen bjørn med en annen personlighet, så hadde ikke du nødvendigvis trengt å være her i den situasjonen som du er i nå?*

– Det er riktig. Jeg har vært borti mange andre binner med unger, som bare har stukket av når de ser folk.

Svenske tilstander

For en del år siden var det vanlig også i Sverige at reineierne måtte jage vekk bjørnene. Men til slutt fikk myndighetene en forståelse for at den slags ikke lar seg gjøre over tid, forklarer Bjørkås. Dermed har

Statens naturoppsyn tar prøver av bjørnene etter at de er fraktet ned fra fjellet.

FOTO: POLITIET

også antall skadefellinger i kalvingstida økt. I 2022 ble over 100 bjørner skutt for å avverge skader på reinkalv i Sverige. Resultatet har vært at tapene av reinkalv har gått vesentlig ned.

Bjørkås jobber i samdrift med svenske Jijnjevaerie sameby. I 2023 fant kalvingen i Bjørkås sin reinflokk hovedsakelig sted på svensk side av riksgrensa. Det kom en bjørn ved påsketider. Da var det så mye skiturister og andre folk i fjellet at bjørnen forsvant, ifølge Bjørkås.

– *Hvis det er enklere å få tillatelse til skadefelling på svensk side av grensa, og*

drifta skjer i samarbeid i områder i både Norge og Sverige, kunne dere ikke også i fjor latt reinsdyra kalve i Sverige?

– Det er været, føret og snøforhold som avgjør simlene kan kalve. De vil ikke kalve for langt unna tilgjengelig beite, og det finner de ikke hvis det er for mye snø, sier Bjørkås.

– *Så om det kommer bjørn: Hvor enkelt vil det være for dere å flytte reinsdyra til et annet sted?*

– Det er helt umulig. En flytting vil gjøre større skade på reinflokken enn bjørner. Du skal over vårflom i elva, over bekker. Det klarer ikke kalvene å henge med på før de er ganske mye eldre. Det er ikke akkurat noe dansegulv du skal over.

Da kalvene skulle merkes i juli 2022, var rundt 60 prosent av dem gått tapt.

– *Ørn, gaupe og jerv tar også reinsdyr. Er bjørn i kalvingslandet spesielt ille?*

Statens naturoppsyn tar prøver av bjørnene etter at de er fraktet ned fra fjellet.

FOTO: POLITIET

Fra Trøndelag tingrett tidligere i år. Forsvarer Brynjar Meling, Odd Bjørnar Bjørkås og politiadvokat Amund Sand. FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

– Ja, det er det, selv om vi også mister rein til de andre rovdyra gjennom året. Ørna kan også være fæl under kalvinga. Jerven tar med seg kalven og stikker, drar den med seg og gjemmer den til senere.

Pågående angrep

I naturmangfoldlovens nødvergeparagraf framgår det at en dyreeier kan avlive fredet rovvilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på dyra sine.

Til sammen 16 reinkalver ble dokumentert tatt av bjørn i løpet av maïdagene i fjor i kalvingslandet i Lierne. Hvor mange som kan ha blitt drept av bjørn, men ikke dokumentert, er uvisst.

19. mai 2022 tok bjørnene tilflukt ved en bergvegg etter at reineierne hadde forsøkt å jage dem. Det var glatt og rasfarlig, så reineierne ville ikke utsette seg for ytterligere risiko og forlot stedet da det ble mørkt.

Dagen etter var SNO og Bjørkås vitne til at bjørnene igjen drepte nyfødte kalver. Etterpå lyktes reineierne i å drive bjørnene ut av kalvingsområdet. På dette tidspunktet hadde binna tre unger, men én av dem ble hengende etter resten av familien, og måtte fanges med lasso og kjøres et godt

stykke – bak på en SNO-snøskuter. Siden ble ungen sluppet ut sammen med de andre bjørnene.

21. mai kom bjørnene tilbake til kalvingslandet. Da hadde binna med seg bare to unger. Bjørkås hadde ringet inn bjørnene og overlot til SNO å holde dem unna mens de selv dro hjem for å skaffe drivstoff og mat og for å hvile litt. Etter kort tid ringte SNO og sa at bjørnene igjen hadde tatt rein.

– Jeg forstår ikke hva slags feltarbeid det kan være snakk om, som var mer prekært enn situasjonen med bjørner i reinflokken hos oss, sier Bjørkås.

22. mai gikk store deler av dagen med kjøring rundt hele det store Kjerdelsfjellet for å se om bjørnene fortsatt var i nærheten av kalvingslandet. Det var også denne dagen at Bjørkås var nær å bli angrepet av binna. Litt etter klokka 17 ringer han til politiet for å melde fra at han har skutt binna og de to ungene.

– Jeg gjorde så godt jeg kunne, jeg tok kontakt med dem det var mulig å ta kontakt med, jeg fortalte akkurat hvordan det stod til. De fikk komme og se. Men til slutt

ble jeg overlatt til meg selv og måtte ta beslutningen alene, sier Bjørkås.

SNO forlot stedet tidlig på søndagen 21. mai, og reiste til et annet feltoppdrag.

– Jeg forstår ikke hva slags feltarbeid det kan være snakk om, som var mer prekært enn situasjonen med bjørner i reinflokken hos oss, sier Bjørkås.

– Da SNO reiste til dette andre oppdraget, hadde de kontroll da? Eller visste de at situasjonen var fullstendig uavklart?

– De pakket og dro, selv om de visste at det var fullstendig uavklart. Jeg skjønner ikke hva SNO har i fjellet å gjøre om de skal stikke av når du trenger dem som mest.

– Har dere som reineiere fått noen tydelig beskjed om hva dere har lov til å gjøre og hva dere ikke har lov til å gjøre i en situasjon hvor bjørner må jages bort? Det finnes vel ikke noen instruks for jaging av bjørn når utgangspunktet er at jaging er forbudt?

– Det er jo ingen andre enn oss som vet hva som må gjøres i en slik situasjon. Den eneste løsningen vi har fått fra myndighetene er å få dem vekk, sier Bjørkås.

– Hvis SNO ikke hadde vært der og dere hadde jaget bjørnene til alle ungene hadde stuft, kunne dere ha blitt buret inn for det?

– Ja. Men vi tok virkelig hensyn til bjørnene. Flere ganger, mens vi var i åpent lende, og hadde god oversikt og kontroll, så stoppet vi opp for å la dem hente seg inn. Det var en liten unge, en hann, som sprang fram og tilbake og sleit seg ut, svarer Bjørkås.

Bjørner i bevegelse

Han er i all vesentlighet enig med tingrettens beskrivelse av hendelsesforløpet gjennom maïdagene i fjor. Den samme beskrivelsen av hva som skjedde legges til grunn i lagmannsrettens dom. Men én ting er han uenig i – dommene fastslår at bjørnene ligger i dagleie når de blir skutt på rundt 30 meters hold.

– Jeg har bare sett bjørnene mens de er i bevegelse, i hvert fall i tida før jeg skjøt. Politiet har undersøkt skuddplassen der jeg har stått. Det finnes ikke en sjanse i verden at jeg skal ha sneket meg inn på binna og skutt. Obduksjonsrapporten må vise hvordan jeg har skutt dem, at binna og ungene kommer rett imot meg. Den andre ungen følger etter like etterpå.

Like før skuddene har Bjørkås radiokontakt med en annen reineier omtrent en kilometer unna, som fra sin vinkel kan fortelle ham hvordan bjørnene beveger seg i det bratte og uoversiktlige terrenget.

– Jeg er sikker på at bjørnene var på vei opp mot de reinsdyra som var omtrent 250 meter unna. Hvis jeg ikke hadde skutt, ville de ha angrepet. Det må være et umiddelbart forestående angrep, sånn som det står i loven, sier Bjørkås.

– I dommene fra tingretten og lagmannsretten legges det vekt på at loven er utført slik at en må skyte i sekundene før angrepet skjer for at det skal være lovlig nødverge. Hva tenker du om det?

– Jeg og han fra SNO så bjørnene angripe to dager tidligere. Vi sto på én kilometers avstand. Det er viktig å huske på at simlene ikke skal forstyrres når de kalver. Men å være nær nok akkurat sekundene før bjørnen skal ta en kalv? Hvordan skal du få til det?

– Om en kan stille et klisjeartet journalist-spørsmål: Når en bjørn er 30 meter unna, hva føler du da?

– Hadde det vært en bjørn som kom ruslende av seg selv på normalt vis, da hadde jeg ikke vært utrygg i hele tatt. Bjørnen ville ha oppdaget meg, men de prøver helst å unngå å komme så nært som 30 meter innpå folk, om den kjenner lukt av mennesker, for eksempel. Men hvis vi av en eller annen grunn skulle ha kommet så nært hverandre som 30 meter, ville den nok stoppet opp og kikket på meg. Deretter hadde den sikkert ruslet videre, og jeg ruslet videre. Men når du jager på dem i fire dager, blir det annerledes.

– Da er det kanskje dårlig stemning mellom deg og bjørnen allerede?

– Du vet når du presser dem sånn, ei binne med unger som er presset sånn, det leker du ikke med.

Dyrevelferd

Bjørkås lurer på i hvilke andre yrker man er nødt til å jobbe et uvisst antall døgn i strekk med bare noen få timers pauser innimellom for å unngå fengselsstraff.

– I tingretten argumenterte statsadvokaten med at Stortinget har satt rammene for rovdyrforvaltningen, og dyreeiere må innrette seg etter vedtatt politikk. Det betyr kanskje at det forventes av deg at du bjørn når du ikke orker mer jaging – eller at du drar hjem?

– Det kan du selvsagt ikke gjøre. Det handler om både velferden for reinsdyra og din egen psyke. Jeg har plikt til å ta hånd om dyra mine. Jeg jobber med dem hver dag og gjør alt i min makt for at de skal ha det bra. Hvis noen mener jeg bare skal godta den lidelsen som dyra mine blir utsatt for i en slik situasjon, blir det ganske umulig å forklare for dem hvordan dette føles. Det er umulig å vite hvor mange dager eller uker bjørnene ville fortsatt å ta kalver hvis jeg ikke hadde skutt.

Bjørkås er sliten og lei av rettsprosess og å bli stemplet som kriminell. Hver gang det er et møte med forsvarer Brynjar Meling om saken eller et nytt dokument må leses, henger den fortvilede følelsen igjen i mange dager.

– Dette er en sak for hele beitenæringa. Det kan ikke være slik at jeg skal bli dømt for å beskytte dyra mine i kalvingstida, den mest sårbare perioden. De som har utformet regelverket for nødverge har hatt husdyr som sau og geit i tankene, og ikke reindrift. Vi driver under andre forhold enn sauebønder. Som dyreeier har jeg en plikt til å ivareta dyrevelferden. Skal vi ha en beitenæring, så må politikerne komme med bedre løsninger.

Vanlig med skadefelling av binner med unger i Sverige

Åsmund Ystad

De siste tre årene er det felt 40 binner med tilhørende unger i Sverige, i all hovedsak for å beskytte reindrifta mot angrep i den sårbare kalvingsperioden om våren.

Det er i Norrbottens län at det er felt flest binner med unger de siste tre årene.

- I år har länsstyrelsen åpnet for skadefelling av sju familiegrupper av bjørn. Alle ble felt.

- Året før, i 2022, vedtok myndighetene at 14 binner med unger kunne felles, hvorav tolv ble tatt ut.

- I 2021 ble alle elleve vedtak om skadefelling av binne med unger satt ut i livet.

I Jämtlands län er det felt til sammen sju familiegrupper av bjørn de siste tre årene.

- 2023: Ei binne med tre unger.

- 2022: Tre binner som alle hadde tre unger og ei binne med én unge.

- 2021: Ei binne med to unger og ei binne med én unge.

I Västerbottens län ble to binner som begge hadde to unger felt i 2021.

Til sammen er 73 bjørner tatt ut under skadefelling i kalvingsperioden i år i Sverige.

KILDE: LÄNSSTYRELSENE I NORRBOTTEN, JÄMTLAND OG VÄSTERBOTTEN.

Får de militante være med på å redde naturen?

Norge har skrevet under på Naturavtalen sammen med 195 andre land. Hva innebærer det? Det er et politisk spørsmål.

Svein Egil Hatlevik

Visste du at FN har utpekt årene fra 2021 til 2030 til verdens tiår for restaurering av økosystemer? Nå er vi kommet til 2023, og de to siste dagene i oktober arrangerte Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Miljødirektoratet Naturrestaureringskonferansen i Trondheim. Hit kom forskere, miljøbyråkrater, politikere, aktivister og næringsliv.

Arrangørene skriver følgende: «Den nye naturavtalen sier at verden skal restaurere

30 prosent av ødelagt natur. FN mener det er så viktig at de har dedikert et helt tiår til naturrestaurering. Én ting er hvordan vi skal få det til, men de store spørsmålene er også hvor vi skal gjøre det og hvem som har ansvaret. Og ikke minst – hvordan skal vi samarbeide på tvers av kommunegrenser, sektorer og økonomiske interesser? For å lykkes er det avgjørende at de globale målene kan omsettes til nasjonale og lokale løsninger.»

Naturavtalen ble vedtatt den 19. desember 2022. 196 land har sluttet seg til. Avtalen har som seg hør og bør også et

komplisert navn, nemlig det «globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold».

Myrrestaurering

Innleggene under Naturrestaureringskonferansen handler om arealnøytralitet, planvask, naturbaserte løsninger, økosystemtjenester, grønnvasking, naturregnskap, endringsblindhet og naturgoder. Abstrakte ideer som, hvis de skal få reelle konsekvenser, betyr ulike konkrete tiltak, tilpasset etter hvor i verden eller hvor i Norge man befinner seg. «All natur ligger i en kommune», gjentas det mange ganger i løpet av konferansen.

Men hva med ulv, jerv, bjørn, gaupe og kongeørn? Hvis det virkelig hadde vært

slik som en del rovdyrfantaster hevder, at naturen ligger på sotteseng og den eneste mulige kuren er ulv og andre store rovdyr, og det raskt, så ville det i så fall ha vært et tema som er umulig å unngå på en konferanse som dette. Men – selvsagt – temaet blir bare såvidt nevnt.

Fra Åsnes kommuneskoger får vi høre om myrer som er grøftet for flere tiår siden, og hvor grøftingen ikke har gitt så gode resultater for tilveksten av tømmer. Grøftene er tettet, og myrene kan binde mer karbon. Oslo kan by på historier om bekker som tidligere var lagt i rør. Men rørene har ikke hatt god nok kapasitet til å lede flomvannet unna, så nå har kommunen laget nye, kunstige bekker med gode leveområder for fisk og planter. På Svalbard er en gammel kullgruve lagt ned, og anleggsveier og slagghauger er ryddet bort. I Oslofjorden restaureres naturtypen «åpen grunnlendt kalkmark» ved hjelp av presenninger og geiter.

Dagmar Hagen er seniorforsker ved NINA. Hun har vært på naturrestaureringskonferanse i Australia, en stor konferanse i det store utlandet. Hun kan fortelle om de mange begrepsdiskusjonene forskerne strever med når de skal forsøke å komme fram til en løsning på naturkrisa. Det er neppe noen overraskelse, for verken «krisa» eller «natur» er begreper med noen eksakt, avgrenset definisjon. Ingenting blir mer oversiktlig av å sette de to ordene sammen til «naturkrisa».

Skal fjellreven legge premisene for fjellheimen? Nina Eide holder innlegg under Naturrestaureringskonferansen.

Ellen Hambro, direktør i Miljødirektoratet, innledet konferansen.

Trenger vi egentlig entydige begreper, så lenge vi gjør noe for å bedre naturtilstanden? spurte Hagen. Det er i hvert fall viktig å være enig om hva man skal sammenligne med, mente hun. Hvis vi hvis målet med naturrestaurering er noe som ligner uberørt natur, legger vi til grunn en annen standard enn hvis vi tar utgangspunkt i ei myr som allerede er drenert og ønsker å gjenopprette flomregulerende funksjoner i myra.

Rewilding

Så var det begrepet «rewilding». På konferansen i Australia har det vært mye diskusjon om begrepet i det hele tatt er nødvendig, fortalte Hagen. Rewilding handler om arter høyt oppe i næringskjeden, gjerne store pattedyr – som rovdyr. De som er veldig opptatt av rewilding, er gjerne litt militante, det er harde greier, sa Hagen. Et annet problematisk aspekt ved rewilding handler om kolonialisme. I en australsk kontekst er det åpenbart et behov for å ta hensyn til at urbefolkningen – aboriginerne – ikke nødvendigvis har videre lyst til å bli rewildet.

For noen år siden, under en annen konferanse, ble fjellreven omtalt som «Norges dårligste rovdyr». Grunnen er at arten spesialiserte seg på lemen som bytte og

har gjort seg til stor grad avhengig av lemen i nærheten. Fjellreven kan dessuten lett utkonkurreres av rødreven, som er større og kan leve lenge av søppel langs bilveier og i nærheten av hyttefelter. Nina Eide, også hun seniorforsker ved NINA, fortalte om innsatsen for å redde fjellreven fra utryddelse i Fennoskandia. Bestanden er tidoblet på omtrent 20 år, men fjellreven trenger mer hjelp. Det er ikke nok genetisk utveksling mellom isolerte delbestander, forklarte Eide.

Dermed ser Eide for seg en storstilt gjenopprettelse av økosystemer i fjellheimen, hvor jerv, ulv, villrein – og, overraskende nok, tamrein skal bidra til et tenkt livsmiljø som gjør det mulig også for fjellreven å leve, yngle å spre seg. Dette var det eneste innlegget på konferansen som var på direkte kollisjonskurs med et politisk mål om desentralisert matproduksjon på norske beiteressurser.

Da var det interessant å merke seg noe Markus Sydenham, enda en forsker fra NINA, la vekt på i sin presentasjon om pollinatorer og hvordan de er i ferd med å forsvinne fra landskapene: Det handler om prioriteringer.

Og prioriteringer – det er politikk, det.

Landsstyrets medlemmer:

Arve Sætra

Landstyrets leder

Aurskog
Tlf. 992 15 586

Mariann Skotte

Nestleder

Lesja
Tlf. 909 47 244

Tone Judith M. Benjaminsen

Styremedlem

Tjeldsund
Tlf. 941 47 249

Mette Trøftmoen

Styremedlem

Nord-Odal
Tlf. 905 86 603

Knut Halvor Jorde

Styremedlem

Nesbyen
Tlf. 958 88 416

Roger Dramstad

1. vara

Rakkestad
Tlf. 908 58 755

Geir Sneffjellå

2. vara

Mo i Rana
Tlf. 472 34 603

Vidar Helgesen

3. vara

Rena
Tlf. 917 46 796

Folkeaksjonens ledelse og politikk:

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er en landsomfattende partipolitisk nøytral organisasjon med formål å endre dagens rovdyrpolitikk. Økende bestander av store rovdyr gir ikke bare konflikt mellom nærings og verneinteresser. Det handler om mange folks livskvalitet i hverdagen.

Skogen og utmarka er viktig for vår livskvalitet. Dagens rovdyrpolitikk truer mye av det som gjør det meningsfullt å bo i Distrikts-Norge.

Jegere og utmarksbrukere er kulturbærere. Vår fantastiske natur med et rikt biologisk mangfold er et resultat av flere tusen år med allsidig utmarksbruk. Dette er faktisk grunnlaget for vår opprinnelige eksistens og bosetting i Norge.

Det er kunnskapsløst og historieløst hvis disse rike tradisjonene skal vike for myter om at Norge består av urørt villmark.

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er en viktig stemme i rovdyrdebatten. Med kunnskap, ansvarlighet og engasjement bidrar vi til økt kompetanse som skal gi grunnlag for en ny politikk med aktiv forvaltning i stedet for strengt vern av rovdyr i Norge.

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk sier:

- **Ja til lokal forvaltning**
- **Ja til effektivt uttak av skadedyr**
- **Nei til kjerneområder og rovdyrsoner**
- **Nei til fast ulvestamme i Norge**

Ansatte:

Åsmund Ystad

Daglig leder

Tlf. 975 95 119
aksjonen@rovdyr.org

Svein Egil Hatlevik

Journalist

Tlf. 940 08 611
svein.egil.hatlevik@rovdyr.org

Medlemskontingent er kr 285,- for hovedmedlem i 2023.

Familie-medlemskap koster kr 415 for hele familien. Ungdom under 25 år betaler kr 130 pr. person. Nye hovedmedlemmer betaler kr 200 første året, og familiemedlemmer og ungdom kr 100 første året.

Kontaktinformasjon for Folkeaksjonens lokallag

Lokallag	Leder	Telefon
Østfold	Roger Dramstad, Rakkestad	tlf. 908 58 755
Akershus	Odd Granås, Aurskog	tlf. 908 81 938
Søndre Buskerud	Olav Fageraas, Spikkestad	tlf. 918 82 430
Glåmdal	Kristoffer Øyen Jacobsen, Magnor	tlf. 476 86 407
Vestfold	Frode Island Bergan, Steinsholt	tlf. 905 81 517
Hallingdal	Knut Halvor Jordet, Nesbyen	tlf. 958 88 416
Trysil og Engerdal	Hans Peter Nyhuus, Trysil	tlf. 992 11 953
Åmot og Elverum	Vidar Helgesen, Rena	tlf. 917 46 796
Ringsaker	Geir Atle Aas, Brumunddal	tlf. 907 27 902
Nord-Østerdal	Harald Enge, Os	tlf. 950 88 892
Lillehammer	Ottar Moe, Øyer	tlf. 959 81 660
Valdres	Arne Warberg, Fagernes	tlf. 906 14 892
Lesja og Dovre	Eirik Sæther, Lesjaskog	tlf. 909 91 236
Oppdal og Rennebu	Steinar Granlund, Oppdal	tlf. 469 62 904
Gauldal	Torleif Slaaen, Ler	tlf. 958 39 587
Nord-Trøndelag	Jørn Ove Heggland, Snåsa	tlf. 414 57 649
Helgeland	Geir Sneffjellå, Mo i Rana	tlf. 472 34 603
Troms	Terje Benjaminsen, Tovik	tlf. 913 91 707

Landsstyret i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Leder:	Arve Sætra, Aurskog	tlf. 992 15 586
Nestleder:	Mariann Skotte, Lesja	tlf. 909 47 244
Styremedlem:	Tone J. M Benjaminsen, Tjeldsund	tlf. 941 47 249
	Mette Trøftmoen, Nord-Odal	tlf. 905 86 603
	Knut Halvor Jorde, Nesbyen	tlf. 958 88 416
Varamedlem:	Roger Dramstad, Rakkestad	tlf. 908 58 755
	Geir Sneffjellå, Mo i Rana	tlf. 472 34 603
	Vidar Helgesen, Rena	tlf. 917 46 796

Daglig leder: Åsmund Ystad, Steinkjer tlf. 975 95 119
e-post: aksjonen@rovdyr.org

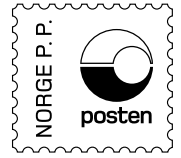
Revisor: Revisorfirmaet BDO AS, Steinkjer

Ordfører landsmøte: Kjetil Hermanstad, Grong

Valgkomité: Odd Granås, Akershus, leder
Jørn Ove Heggland, Nord-Trøndelag
Olav Fagerås, Søndre Buskerud
Thea Skjønhaug, Glåmdal, varamedlem

Tidligere utgaver av Rovdyr kan leses på www.rovdyr.org

Rovdyrpolitikken er for viktig til å formidles av 24 år gamle journalistvikarer fra Bærum

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk
rapporterer nyhetene sjøl

Les sakene på www.rovdyr.org

Et utvalg av saker:

Reineiere i retten – mener staten urettmessig har
avkortet to millioner i rovdyrskadeerstatning.

30. oktober 2023

Her er Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk sine
forventninger til den nye miljøministeren.

16. oktober 2023

Bjørneproblemer i Finnmark: – Snart har vi
én bjørn per sauebesetning.

4. oktober 2023

Her er Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk sitt brev
til EU-president von der Leyen.

22. september 2023